

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Το αδιανόητο στην άκρη του ματιού

ΕΡΣΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η τέχνη να μην αισθάνεσαι τίποτα

εκδ. Πατάκη, σελ. 168

Οι ηρωίδες των διηγημάτων υποδέχονται τη ζέστη με τις χειρότερες διαθέσεις. Λίμνασμα των αισθήσεων, αποκάρωμα, απάθεια και ένας τρελός, αδυσώπητος εκνευρισμός, ικανός για τις πιο επιφοβές αλλά και φαιδρές παραισθήσεις. Στο εναρκτήριο διήγημα κάνει φρικτή ζέστη. Είναι καλοκαίρι και η Ρόν νοσταλγεί την Άννα, που ερωτευόταν κομψά και μετρημένα. Η Άννα είναι η καλή, πλασματική εκδοχή της Ρόνς. Και οι δύο υποφέρουν από έναν φαντασιώδη έρωτα. Οσο έσβηνε η Άννα, τόσο η Ρόν γινόταν όλο και πιο «εξαγριωμένη και ανικανοποίητη, ένα μικρό θηρίο με τις κεραίες τεντωμένες». Ναρκωμένη από τη ζέστη, είδε την Άννα μακάρια, σε ένα ερωτικό όνειρο. Σε μια παλιά φωτογραφία, μια γυναίκα αναγνωρίζει τον αλλοτινό εαυτό της και αρχίζει να αναπολεί εκείνο το καλοκαίρι, όταν ήταν μια άλλη. Θυμάται τα μεταμορφωμένα όνειρα, που ανέθαιλλαν στον απόηχο του βιβλίου που διάβαζε. Στο πέρας της ανάμνησης, στο απαθανατισμένο στιγμιότυπο διαθλάται σαν σε διπλοτυπία

και η άλλη που στο μεταξύ έγινε. Βουλιαγμένη στη γούβα ενός κρεβατιού, μια γυναίκα αισθάνεται τον εραστή της να λιμνάζει μακριά της. «Είχε κουφόβραση». Το ελληνικό καλοκαίρι θρασομανούσε. «Κάποιος ανάσαινε πολύ κοντά της. Δεν υπήρχε κανείς». Μια γυναίκα επιστρέφει από το εξωτερικό στην Αθήνα καταμεσής του καλοκαιριού. Στην είσοδο της πολυκατοικίας παρατηρεί έναν άγνωστο άντρα, ντυμένο στα πράσινα. Με τόση ζέστη θα μπορούσε να είναι ο θάνατος με πράσινο κοστούμι. Η υπερθέρμανση εκκολάπτει τερατογονίες. Από την τάρατσα ενός πολυκατοστημάτων η Μ. ατενίζει την Αθήνα, καταχιασμένη από την κουφόβραση. «Στο βάθος, η πόλη απλωνόταν μέσα σ' ένα νέφος θολούρας, και ακριβώς απέναντί της διέκρινε κάτι ακίδες λευκές που έμοιαζαν να σαλεύουν σαν πόδια ακρίδας και ήταν οι κολόνες του Παρθενώνα». Η Μ.

βάζει τα γέλια από απόγνωση. Μια ηρωίδα σκέφτεται πως η λύπη δεν είναι ποτέ σκέπη, είναι «ένα μόρφωμα λύπης», ένα «γκρίζο πράγμα», που «πάλλεται απ' αυτό που θα ανακαλύψεις». Οι μυθοπλασίες της Ερσης Σωτηροπούλου εκτυλίσσονται πέραν της πλοκής. Κάθε περιγραφή τις αδικεί. Εκείνο που βαραίνει στη γραφή της έχει την ένταση ενός νυγμού, είναι μια αδιόρατη, αδιανόητη διασάλευση του τετριμμένου, μια παραμόρφωση στην άκρη του ματιού. Το παράδοξο παραδοκεί. Το ανικανοποίητο βλέμμα κυφο-

ρεί την εκτράχυνση του πραγματικού. Μεσ στην εξοντωτική ροή ενός επαναλαμβανόμενου χρόνου, ενεδρεύει η εκτροπή, ένας πόθος διακαής των αισθήσεων, το ξεγέλασμα της μονοτονίας, ένας «κλυδωνισμός σαν εσωτερικό τρέκλισμα». Το αληθινό μεταμορφώνεται σε εκτόπλασμα της φαντασίας μέσα από μια πλανταγμένη από ανία όρα-

ση. Βέβαια, η Σωτηροπούλου δεν μιλάει μόνο για άλλες, αλλά και για την ίδια. Σε δύο πεζά σκιαγραφεί μια συγκινητική βιβλιοφιλή αυτοπροσωπογραφία. Στην «Εκλεκτική συγγένεια» η σφοδρή συνάντηση με την ποίηση του Κάμινγκς και την πεζογραφία του Γκομπρόβιτς, αποκαλύπτει την τρομερή δυνατότητα της λογοτεχνικής γλώσσας να υπονομεύει καθετί γκριζό, αποπνικτικό και ανόητο. Και οι δύο συγγραφείς ήταν «αυητότατοι, απρόβλεπτοι, ανατρεπτικοί». Στην «Έλξη του αλλού» η Σωτηροπούλου ομολογεί τη σημασία που έχει για την ίδια η διαφύλαξη της ιδιοπροσωπίας. Το «αλλού», «αιγιματικό και μετέωρο», συνιστά τη μήτρα της συγγραφικής της ιδιοσυστασίας. Εκεί όλα είναι «ανάκατα, έκρυθμα, ερεθιστικά». Οι πολύ ξεχωριστοί συγγραφείς κατορθώνουν να μετατρέψουν το «αλλού» στον κατεξοχήν τόπο της γραφής τους. Σε αυτούς αναμφίβολα ανήκει και η Ερση Σωτηροπούλου, η οποία χάρη στο ανήκουστο βλέμμα της αποσπά από τη γραφή αδόκητες θεάσεις. Προσπερνώντας την κοινοτοπία του οφθαλμοφανούς, στρέφει την προσοχή της στο ανύποπτο, σε εκείνο που είναι αδήριτο για τη λογοτεχνία.